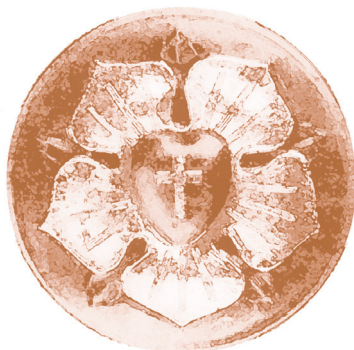

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: STABEN – STRAFF ELLER VELSIGNELSE?

ARTIKLER OG INNLEGG

DEN HELLIGE ÅND
HVEM, HVA OG HVORFOR?
KIRKEN OG KIRKENE – OM
ENHET, MANGFOLD OG SPLITTELSE

MÅNEDENS SALME

SØNDAGSTEKSTEN

PALMESØNDAG
SKJÆRTORS DAG
LANGFREDAG

STABEN

– STRAFF ELLER VELSIGNALSE?

I sin siste bok, *Eneboerliv*, raljerer Kjell Arild Pollestad flere steder over hvordan Den norske kirkes staber fungerer (eller nettopp helst *ikke* fungerer, i de eksemplene han gir). Staben beskrives her helst som et slapt minste felles multiplum, som først og fremst sikrer at lite eller ingenting blir gjort, eventuelt at det som blir gjort, er høyst middelmådig. Ja, ja – han om det. Boken har jo ellers utallige eksempler på at samarbeid er vanskelig, også i Den romersk-katolske Kirke.

I den såkalte mobbeundersøkelsen, gjort ved Institutt for samfunnspsykologi, er det faktisk 7,5 prosent av de kirkelig ansatte som svarer ja på at de er blitt mobbet eller trakassert på arbeidsplassen de siste seks månedene. I Hamar bispedømme er tallet så høyt som 12,2 prosent; i Oslo er det 9,3 og i Nord-Hålogaland 9,6. Nå kan det være mye som ligger bak slike tall, og forklaringen på at såpass mange bruker så sterke ord på hvordan de opplever sitt arbeidsmiljø, kan sikkert også tolkes og forklares på flere forskjellige måter. Men et signal må det vel allikevel være – om at det slites i relativt store deler av stabslivet.

Jeg har hørt trøtte medarbeidere stønne etter lange og lite konstruktive møter og si at livet så definitivt ville vært bedre uten denne staben. Og det er vel ikke få veiledningstimer og ABV-grupper som brukes på diverse stabsproblematikk. Samtidig er et av Oslo bispedømmes viktigste argument når de nå slår sammen menig-

heter på løpende bånd, at det da blir større og mer robuste staber – som et tenkt gode i den større, og da formodentlig også mer robuste, menigheten.

Så kan da staben være BÅDE til utfordring og til glede – selvfølgelig. Og det kan være både fint og vanskelig å finne ut av dette med å arbeide sammen, mot et mål vi ofte langt på vei vil være enige om, men som veldig forskjellige mennesker, og med hver våre fagområder. Så kanskje er forventningene til nettopp dette å arbeide sammen, i en stab, vekselvis være enten for høye eller for lave på én gang, har jeg tenkt.

Min erfaring er i alle fall at beskrivelsen av å arbeide i en kirkelig stab fort kan framstå som noe nesten umulig, ekstra vanskelig i forhold til alt annet man kunne ha funnet

på. For i kirkelige staber er det mange umulige mennesker som får herje på som de vil. Og når de blir uenige (og det blir man jo), så er man uenig om teologi – og da er det ingenting å gjøre med det; konflikten er et uunngåelig faktum, og intet kan gjøres. Dessuten er det jo som ”alle vet”, en helt håpløs konstruksjon i kirken, med to arbeidsgiverlinjer – noe som jo gjør at en hver bitteliten uenighet raskt vokser seg til noe stort og u håndgripelig. Nesten helt av seg selv må det gå slik, for her sitter ledelsen handlingslammet på alle sider. Ja, kirken har i det hele tatt lagt seg til en rekke kjekke godvørsmodeller som bare fungerer når alle er gode venner. Og det er vi jo ikke.

Kirken har i det hele tatt lagt seg til en rekke kjekke godvørsmodeller som bare fungerer når alle er gode venner

Og så er vi ganske flinke til å minne hverandre om alt vi er dårlige på i kirken: Dårlig på ledelse, dårlig på tydelighet, dårlig på å lage gode kulturer – og alt dette dårlige gjør at det i alle fall blir skikkelige dårlig å være stab i denne kirken.

Hva gjør det egentlig med oss, hvis vi stadig gjentar at det er sånn vi er og har det? Er det ikke slik at når vi forventer så lite, eller at dette skal gå så dårlig, så blir det nærmest en selvoppfyllende profeti?

Så har vi den motsatte ytterlighet, som er å forvente at i en kirkelig stab vil det være ubegrenset med omtanke og sjelesørgersk klokskap for meg og det jeg sliter med, til enhver tid, at når man arbeider i kirken, er man unntatt både krav og forpliktelser, og at det rette svar når noe går galt, er kristeligsinnet tilgivelse.

Med høye bibelske idealer i bakhodet kan arbeidslivet og virkeligheten nok komme som et sjokk for meg. For det er ikke sikkert det er så mange staber som utelukkende kan beskrives som et sted hvor de ”kappes om å hedre hverandre”.

Så er det også lett å forvente for mye. Så hva kan vi gjøre?

Som et ganske pliktoppfyllende menneske, har jeg vært på veldig mange foreldremøter. Her blir vi som er foreldre, igjen og igjen minnet om hvordan hjem og skole best mulig skal gjøre en jobb sammen, med barnet i sentrum. Her gjelder noen enkle retningslinjer, og de er: Snakk ikke stygt om skolen eller læreren rundt middagsbordet! Ta ansvar; henvend deg til rette vedkommende; spør om hva som egentlig har skjedd; be

om en samtale, og/eller si fra om det du reagerer på, på en ordentlig måte. Jeg har hørt det så utrolig mange ganger, men må med skam innrømme at jeg fortsatt trenger denne stadige påminnelsen for å huske hvilket ansvar jeg også har inn i dette skole/hjem-samarbeidet – at en kultur skaper vi sammen, og at det er alles ansvar å gjøre det.

For en dårlig kultur er ikke bare et ledelsesproblem. Det er heller ikke et unngåelig resultat av to arbeidsgiverlinjer – eller, for den del, noe vi skal bli veldig forundret over fordi vi trodde at i kirkelig sammenheng så kom det gode klima i staben sånn helt av seg selv...

Kanskje skal vi lære av skolen her – stadig å minne hverandre om noen enkle kjørerregler, noe som kan ligge i bunn når vi skal skape et godt arbeidsfellesskap? – slik at vi øver oss på konstruktiv tydelighet (som ikke er akkurat det samme som bare å være tydelig) – at vi snakker til og ikke om, og at vi gjør det med respekt og med en intensjon om å ta den andre

i beste mening – at vi også øver oss i å tåle forskjellighet og å leve med uenighet, ryddig og godt – fordi vi er på samme lag, selv om vi verken er like eller synes det samme om alt. Kanskje kan vi med noen sanne små skritt komme nærmere en stab som er stadig mer til velsignelse og mindre av en straff.

Kanskje kan vi med noen sanne små skritt komme nærmere en stab som er stadig mer til velsignelse og mindre av en straff

.....
ANNE GRETE LISTRØM

ANNE.GRETE.LISTRØM@OSLO.KIRKEN.NO

DEN HELLIGE ÅND HVEM, HVA OG HVORFOR?¹

AV OLE CHR. M. KVARME
OLE.CHRISTIAN.KVARME@KIRKEN.NO

I en samtale med en venn spurte vedkommende: ”Har vi ikke nok med Gud og Jesus? Hvorfor er Den hellige ånd så viktig?” Det er et betimelig spørsmål. Gud er igjen kommet på dagsorden. Vi leser fortellingene om Jesus, og vi diskuterer kirken. Det er færre samtaler om Den hellige ånd.

Ånd er et plussord i vårt språk² – ikke alltid, men ofte. Vi kan si at hun eller han la sin ånd og sjel i arbeidet. Om menneskets ånd er usynlig, er den likevel merkbar. Den er kjernen og drivkraften i menneskers liv.

Den hellige ånd er også et plussord i kristen tradisjon. For Paulus er Den hellige ånd drivkraften som skaper ”kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet og selvbeherskelse” (Gal 5,22). Paulus er opp tatt av Åndens frukt hos den troende og setter ord på Åndens gjerning i menneskers liv og felleskap i vid forstand.

I dette bidrag vil jeg hente frem stoff fra Den hellige skrift og den kristne tradisjon for å komme tettere på spørsmålet: Den hellige ånd – hvem, hva og hvorfor?

DEN HELLIGE ÅND, KIRKEN OG VERDEN

Da biskop Eidsvig innledet den katolsk-lutherske foredragsserien om kristen tro på Litteraturhuset høsten 2014, var ett av hans viktige poeng: Troen begynner ikke med meg; den begynner med Guds tro på mennesket. I sin forklaring til tredje trosartikkel understreker også Martin Luther at det ikke begynner med oss. Vi kan ”ikke av egen fornuft eller kraft tro på Jesus Kristus”, men Den

hellige ånd har ”ved evangeliet kalt, opplyst og helliggjort” oss og hele den kristne kirke. Ånden tilgir oss syndene, og på den ytterste dag skal Ånden gi ”alle troende i Kristus et evig liv”. Uten Den hellige ånd ingen kristen tro, ingen kirke, intet håp.

Dette er grunnleggende i luthersk tradisjon. Det må samtidig settes inn i en større sammenheng. Mens romersk-katolsk og protestantisk tradisjon har hatt fokus på Åndens gjerning i kirken, har østlig og ortodoks tradisjon i sterkere grad fremhevet Åndens gjerning i alt Gud har skapt. Ånden er nærværende og virksom også ”utenfor kirkens murer”, i menneskers liv og skaperverk. I senere tiår er dette blitt vårt fellesgods. Sammen taler vi om Åndens doble gjerning, i kirken og i verden. Det er også forankret i det bibelske vitnesbyrd og vesentlig for bedre å forstå Åndens gjerning og Ånden som person i treenigheten.

Jeg begynner derfor med Åndens forhold til Faderen og Sønnen: ”Har vi ikke nok med Gud og Jesus?” Oldkirkens Ireneus sier at Gud arbeider med Ånden og Sønnen som sine to hender. Den nikenske trosbekjennelse som ble til ved konsilet i Nikea på 300-tallet, setter tydeligere ord på forskjellen mellom de tre og beskriver samtidig enheten mellom dem:

- Gud er den allmektige *Far* som har skapt himmel og jord, alt synlig og usynlig.
- Jesus Kristus er ”født av Faderen før alle tider” og ”ved ham er alt blitt skapt.” Og samtidig: ”Ved Den hellige ånd og av jomfru Maria ble han menneske av kjøtt og blod.”
- Den hellige Ånd ”er Herre og gjør levende,

utgår fra Faderen og tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen, og har talt gjennom profetene.”³

”Hvorfor er Den hellige ånd viktig?” Den nikenske trosbekjennelse gir oss to svar som kan hjelpe oss videre. For det første dette: Gud har åpenbart seg for oss som et treenig personfelleskap. Jesus er ”født av Faderen før alle tider,” mens Den hellige ånd ”utgår fra Faderen” og er der når Jesus unnfanges i Maria.

I den tidlige kirke brukte de bildet av den folkelige runddans (*perichoresis*) for å beskrive relasjonen mellom de tre: De er i bevegelse og glir inn og ut av hverandres armer og holder sammen i bevegelse rundt samme akse. Og om vi blir i dette bilde: Det er inn i dette kjærlighetens fellesskap Kristus kommer med Åndens gave til den kristne menighet. Paulus sier: ”Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den hellige ånd som han har gitt oss.”

Men Nicænum gir også et utvidende perspektiv på Ånden. Om Faderen er skaper, skjer skapelsen ”ved Sønnen”, og Den hellige ånd er den som ”gjør levende”. Den noe kortere og gamle trosbekjennelse som vi kaller den apostoliske, og som oftest benyttes i våre gudstjenester, går direkte fra ”Jeg tror på Den hellige ånd” til ”en hellig og alminnelig kirke”. Nicænum sier om Ånden: Den ”er Herre og gjør levende”. Den hellige ånds gjerning som livgiver innebærer at skapelsen bæres av Guds kjærlighet og bærer guddommelig godhet i seg. Det er denne gjerning som på nytt blir nærværende i Jesus Kristus og gir nytt liv til den kristne menighet og alle døpte.

I BEGYNNELSEN: GUDS ÅND - OG MENNESKET

Allerede på første side i Bibelen er Ånden der: ”I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden. Jorden var øde og tom, og mørke lå over havdypet. Men Guds Ånd svevet over vannet. Og Gud sa: La det bli lys!” (1 Mos 1,1–3)

Da Gud skapte himmel og jord, da kaos ble til kosmos, og alt liv ble til, handlet Gud med sin Ånd og sitt talte Ord. Omtalen av Ånden gir oss to bilder. Ordet ”ånd” på hebraisk og gresk er luft i bevegelse, pust så vel som vind. Når det

samtidig heter ”svevet over vannet” (*merachefet*) tegnes bildet av en fugl som med sine vinger setter luften i bevegelse og favner om det som skapes. Dette hebraiske ordet brukes kun én gang til i Det gamle testamente, i Mose avskjeds-sang i 5 Mos: ”Lik en ørn som får ungene til å fly fra redet og svever over dem, slik bredte han ut sine vinger, tok dem og bar dem på vingene.” (32,11)

I Det gamle testamente er Guds Ånd ikke bare med i den første skapelse: ”Du sender din Ånd, og det skapes liv. Du fornyer jordens ansikt,” heter det i lovsangen til Gud i salme 104. I sin bekjennelse er det noe Job holder fast på og flere ganger kommer tilbake til: ”Jeg taler av et oppriktig hjerte, jeg sier likefrem det jeg vet. Ånden fra Gud har skapt meg, den veldiges pust gir meg liv.” (Job 33,4; jfr. 12,10; 32,8.18; 34,14)

Jobs bekjennelse gjenspeiler det den andre skapelsesberetning sier om mennesket. Der former Gud mennesket av jord fra marken og blåser ”livspust inn i hans nese” slik at det blir en levende skapning. Det at Gud former mennesket av jord fra marken (*adama*), gjør at vi som mennesker (*adam*) er ett med alt det skapte. Det at Gud blåser sin ånd eller pust inn i mennesket, gir mennesket dets særskilte identitet som åndsvesen. Vi kan altså ikke tale om Guds Ånd uten å tale om menneskets ånd og liv, om alt som er skapt.

Denne visshet om Åndens gjerning gir oss en dobbel innfallsvinkel i møte med alt kulturelt, sosialt og politisk virke. Dels å lytte, samtale og samarbeide for å fremme det gode som Guds Ånd har pustet inn i skaperverket, i menneskers livsutfoldelse og lengsel. Dels vitnesbyrdet om at denne livsutfoldelse og lengsel nettopp har med Gud å gjøre. Den bibelske visdom sier det slik: ”Alt skapte Gud vakkert i sin tid. Også evigheten har han lagt i menneskenes hjerter.” (Fork 3,11)

Men menneskets kår er samtidig at vi stadig lever i kampen mellom det gode og det onde. I denne kamp er også Ånden til stede, i skapelsens klage over alt som ødelegges, og i menneskers lengsel og sukk etter forløsning (Rom.8). Dens nærvær er ikke resignasjon, men som livgiver og

med håp. Den hellige ånd vil åpne våre sanser for det gode som skjer, men også til oppgjør med det som ødelegger i menneskers liv, i omgivelser og skaperverk.

I en kritisk situasjon med oppgjør i eget liv ber David, og i kirkens tidebønner blir det bedt med hans ord: "Gud, skap i meg et rent hjerte, gi meg en ny og stødig ånd! Driv meg ikke bort fra ditt ansikt, ta ikke fra meg din hellige Ånd! Gi meg igjen gleden over din frelse, hold meg oppe med en villig Ånd!" (Sal 51) Dermed er jeg fremme ved det andre element i det doble perspektiv på Åndens gjerning: i kirken. Som livgiver er Ånden virksom for menneskers frelse, for å bryte det ondes makt og fornye menneskers liv og fellesskap med Gud.

ÅNDEN, KRISTUS OG KIRKEN

Den nikenske trosbekjennelse sier også at Den hellige ånd "har talt gjennom profetene." De var redskaper for Guds ånd og talte ord fra Gud til fornyelse og veiledning, og de gikk i rette med folket når det var på ville veier. Men de formidlet også et løfte om at Gud vil gjøre en ny gjerning ved sin Ånd. Om profetenes fremtidsbilder er mange, sammenfatter jeg her deres løfte i to enkle punkter:

- Det skal skje noe nytt når Herrens tjener kommer og salves med Guds ånd, med gledesbudskap for fattige og frigjøring for undertrykte (Jes 11,1f; 42,1–9; 61,1ff).
- Gud vil gi folket "et nytt hjerte og en ny ånd". Som vann over tørr jord vil Gud vil øse sin Ånd over folket, ja, over alle mennesker – over gamle og unge, over slaver og slavekvinner (Jes 32,15; 44,3; Esek 11,19; 36,26; 37,14; Joel 3,1f).

Det er denne nye begynnelse som utfoldes med Jesus Kristus og i den kristne menighet. Vi kan ikke tale om Jesus uten at Ånden er med. Det radikalt nye som skjer med ham, er beskrevet på forskjellig vis, og linjen trekkes tilbake til den første skapelse. "I begynnelsen var Ordet," sier Johannes om Jesus, og "Ordet ble menneske." Så lar han døperen fortelle at "Ånden dalte ned fra himmelen som en due og ble værende over ham" (Joh 1,1.32ff). Hos Lukas får Maria høre at "Den

hellige Ånd skal komme over henne"; hun skal bli med barn og svarer med et ekko av det første skaperord: "La det bli – som du har sagt." (Luk 1,35.38)

Jesu liv preges i sin helhet av Åndens nye gjerning. Han satte selv ord på det ved begynnelsen av sitt virke. I synagogen i Nasaret gjorde han profeten Jesajas ord til sine: "Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne godt budskap for fattige. Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri og rope ut et nådens år fra Herren." (Luk 4,18f; jfr. Apg 10,37f) Det er Jesu oppdrag; det er Åndens gjerning; det er den kristne menighets kall.

Det nye testamente fremhever det som videre skjer i samspillet mellom Ånden og Kristus. Frem til påskens drama er Ånden lagt på Kristus. Etter oppstandelsen overdrar han Ånden til disiplene og den dømte menighet. Samme dag som han sto opp, kom Jesus til disiplene gjennom stengte dører, åndet eller pustet på dem og sa: "Ta imot Den hellige ånd!" (Joh 20,22) Femti dager senere, på pinsedag, falt Ånden på disiplene, og de begynte å tale slik at folk med andre tungemål plutselig forsto, tok imot og ble døpt (Apg 2). Nå skapes et nytt fellesskap av jøder og ikke-jøder som er ett i Jesus Kristus: den kristne kirke.

ÅNDEN OG KRISTUS, DÅPEN OG KIRKEN

Vi har lett for å tenke at påske og pinse er to forskjellige fester. Men de femti dagene mellom påske og pinse er én sammenhengende festtid, og pinsen er påskefestens avslutning. Åndens gjerning som vi feirer i pinsen, er å gjøre påskens Kristus nærværende for oss i et nytt og grensprengende fellesskap. Påsketiden frem til pinse var i den tidlige kirke også en særskilt periode for dåp.

Da de tre tusen i Jerusalem på pinsedag hørte fortellingen om den oppstandne Kristus, lot Den hellige ånd dem se både Jesus og sine liv i et nytt lys – i oppstandelsens lys. Så ble de døpt i Jesu navn og ved Åndens gjerning i denne handling gjort til ett med Den oppstandne og med hverandre. Det ble begynnelsen til den kristne

kirke. Det er der det også begynner for oss.

Når vi feirer dåp, ber vi til Gud og sier: "La den nye fødsel skje!" Og den skjer, slik Jesus sier, "ved vann og ånd." Det var et under da Ånden kom over Maria, og hun ble med barn. Noe nytt skjedde da Ånden kom over de tre tusen i Jerusalem. Det skjer også en ny begynnelse og et under når Den hellig ånd kommer over vannet, og Guds ord tales inn i den døptes liv. Da planter Ånden Kristus inn i den døpte.

I en tid der vi i vår kirke retter søkelyset på dåpens sakrament og oppslutningen om dåp, er det doble perspektiv i Åndens gjerning som livgiver vesentlig. Vi begynner med å takke for barna som er født, og som Ånden har gitt og gir liv. Det er vakkert, og denne takk er viktig. Dåpen er samtidig en radikalt ny handling. Når vi ved dåpen bekjenner den kristne tro, begynner vi med å forsake djevelen og alle hans gjerninger. Den Kristus som har seiret over døden og djevelen, tar ved Åndens gjerning bolig i den døpte. Derfor hører forsakelsen med. Den er opptakten til et liv med Kristus for at Ånden skal la oss leve i "kjærligheten som er sterkere enn døden".

DÅPENS LIV – ÅNDENS FRUKT

Om dåpen er en engangshandling, er den altså begynnelsen til et liv med Kristus ved Åndens nye og livgivende gjerning. Dåpen tar oss ikke ut av denne verden og den stadige konflikten mellom det gode og det onde. Men Jesus ber om at vi må bli bevart fra det onde, og Paulus skriver til Galaterne: "Lever vi ved Ånden, så la oss vandre i Ånden." (Gal 5,25)

Her kommer jeg tilbake til der jeg begynte: Den hellige ånd som plussord i den kristne tradisjon. Med sin oppfordring til å leve og vandre i Ånden setter Paulus ord på Åndens frukt i den troendes liv: "kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet og selvbeherskelse" (Gal 5,22). Paulus beskriver også kontrasten til Åndens frukt, det ondskap, egoisme og begjær forårsaker: "hor, utskielser, fiendskap, strid, sjalusi, sinne, selvhedelse" og mere til (Gal 5,19f).

Disse to listene blir ofte omtalt som en dyds-

katalog og en lastekatalog. Slike betegnelser har imidlertid en aura av moralisme rundt seg: Praktiser dydene; unngå lastene! Naturligvis skal vi søke det gode og forsake det onde. Men poenget for Paulus er å peke på den livgivende kilden som er større enn oss selv, og som i våre liv vil la dette vokse frem som frukt av sin gjerning: "kjærlighet, glede, vennlighet, overbærenhet".

Hvordan skaper så Ånden frukt i våre liv?

- Jo, Åndens redskap er evangeliets og Skriftens ord.
- Det er bildet av Kristus for våre øyne.
- Det er gudstjenestens fellesskap og nattverden der vi på nytt mottar nåden i brødet og vinen.
- Det er bønnens rom der vi åpner oss for Guds nærvær i våre liv.
- Det er i samtale og møte med medvandrere på livets vei.

Slik er Ånden stadig virksom i oss som den talsmann Jesus lovet, og som skal veilede oss i sannheten, den annerledes stemmen i våre liv.

Men så melder spørsmålet seg: Er det ikke mye kjærlighet, glede, overbærenhet, godhet og ydmykhet også utenfor den kristne menighet? Her må vi være tydelige og ikke bare si: "Ja, naturligvis!" Åndens doble gjerning i kirken og i verden inviterer oss til oppdagerferd i vår hverdag, til å bekrefte og tilskynde den kjærlighet, glede og godhet som vi møter, og som møter oss. Slik vi synger med fellesskapet i Taizé: "Ubi caritas, ibi deus est" – der hvor det er barmhjertighet, der er Gud.

ÅNDENS UTRUSTNING – NÅDEGAVENE

Men det er mer å si om Ånden som livgiver i den troendes liv. Paulus skriver: "Når det gjelder Åndens gaver, søsken, vil jeg at dere skal ha kunnskap om dem." (1 Kor 12,1ff; jfr. Rom 12,5ff) Paulus benytter også ordet nådegave om Åndens gjerning for å utruste menigheten i dens fellesskap og tjeneste. Det handler om å formidle evangeliet i ord og gjerning, om ledelse i menigheten og diakoni, om visdom og innsikt, om helbredelse, tungetale og varierte tjenester for

å nevne noe av det Paulus omtaler.

Gjennom mange år har pinsevevningene og den karismatiske bevegelse hatt som sitt særmerke å fremheve Den hellige ånd og Åndens gaver, ikke minst helbredelse og tungetale. Lutherske kirker har for det meste møtt disse bevegelser med skepsis og kritikk av et overdrevent fokus på det ekstraordinære. I senere år har imidlertid karismatiske bevegelser også vokst frem i Den romersk-katolske Kirke og i lutherske kirker, men spenningen er der fortsatt. Hvordan går vi videre?

Når Paulus omtaler nådegavene, er utgangspunktet i at vi alle er ”én kropp i Kristus, og vi er hverandres lemmer” (Rom 12,5; 1 Kor 12,27). Åndens gjerning gjelder ikke bare noen utvalgte få, men hele Kristi kropp og hvert lem. Etter Det andre Vatikankonsil har Den romersk-katolske Kirke lagt vekt på legfolkets avgjørende betydning i menighetens liv og fellesskap. Det samme har skjedd i vår lutherske kirke. Det er ikke bare de vigslede medarbeidere som har fått et kall og utrustes av Den hellige ånd. Kristi legeme er ett, men nådegavene er mange og forskjellige. Ånden utruker hvert lem med gaver og oppgaver for at menigheten skal leve og utføre sin tjeneste i sine omgivelser.

Her får det doble perspektiv på Åndens gjerning igjen aktualitet – Ånden som livgiver i det skapte og Ånden som livgiver til tro og tjeneste. Om vi kan skjelve mellom disse to sider ved Åndens gjerning, skal de ikke skilles, men holdes sammen slik tro og livsutfoldelse også henger sammen. Det liv vi har fått, de evner og muligheter vi bærer med oss, er Åndens gave til den enkelte så vel som til fellesskapet. Samtidig utruker han de dømte – lemmene på Kristi kropp – med særskilte gaver som skal gi nåden rom i våre omgivelser, i møte med mennesker.

En tysk teolog taler om disse særskilte gavene til de troende som ”*nådens invasjon*” iblant oss og understreker at vi ikke må miste evnen til å la oss overraske av Åndens virke.⁴ For en tid tilbake ble jeg overrasket av to medlemmer i vår kirke. De så tiggernes og romfolkets situasjon i vår by og ville vie tid og krefter sammen med dem og for dem. De har ikke brukt ordet nådegave om det

de har gått inn i, men jeg nøler ikke med å si at det har vært og er en gave til vår kirke, til romfolket og til vårt samfunn. I sporene av det de gjør, har nåden fått større rom.

Dermed må jeg tilbake til Jesu ord i synagogen i Nasaret: ”Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne et godt budskap for fattige, ... rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen og til å rope ut et nådens år fra Herren.” Det var ikke bare Jesu oppdrag; det er Åndens gjerning og gir retning til de særskilte gavene. Ånden vil utruste den kristne menighet med.

ÅNDENS ENHET I ET MANGFOLDIG FELLESSKAP

Da Jesus lot Ånden komme over disiplene på pinsedag, og tre tusen ble døpt, vokste et nytt fellesskap frem med et overraskende mangfold på tvers av språk og kulturer, etniske og sosiale skillelinjer. Her er det livgivende paradoks i Åndens gjerning: Den skaper enhet og mangfold på samme tid i den kristne kirke.

Den økumeniske eller felleskristne bevegelse har hjulpet oss til å gjenoppdage at dåpen i Faderens, Sønnens og Den hellige ånds navn er grunnlag for kristen enhet midt i mangfoldet av kristne kirkesamfunn og menigheter. Dette er ikke stedet for å gå inn på kirkehistoriens og nåtidens splittelser og kontroverser. Men jeg kan ikke tale om Den hellige ånd uten å spørre: Merker vi, og tar vi på alvor Åndens driv for å skape enhet og mangfold på samme tid?

Noe har skjedd og skjer i vår by og vårt land. Norges Kristne råd samler i dag ikke bare kirkesamfunn som har vært i vårt land siden 1800-tallet, men også nye menigheter som har vokst frem i senere tid. Sterkest har veksten vært i Den romersk-katolske Kirke, og i vår by er det etablert migrantmenigheter av forskjellige konfesjoner og med forskjellige språk, mange med husrom i vår kirkes kirkehus. Men vi har fremdeles en vei å gå, med Ånden som veileder til styrket enhet og større mangfold på samme tid.

ÅNDENS KRAFT – RIKE PÅ HÅP

Jeg kan ikke avrunde uten å ta med et siste element. Én dag skal Den hellige ånd fullføre sin livgivende gjerning og gi oss del i oppstandelsen og den kommende verden. Ånden er vårt håp.

Den tredje artikkel i den apostoliske trosbekjennelse begynner med Den hellige ånd, fortsetter med kirken og syndenes forlatelse og slutter med ”legemets oppstandelse og det evige liv”. Paulus sier at vi i dåpen ble merket med et segl: ”Den hellige ånd som var lovet oss, er pantet på vår arv, inntil Guds eget folk blir satt fri!” (Ef 1,14) Når Ånden her og nå gjør sin gjerning i oss og blant oss, er den samtidig håpet i oss.

Igjen må jeg tilbake til det doble perspektiv på Åndens gjerning. Åndens gjerning i kirken og i det skapte er ikke atskilt, men har samme retning. Min venn og kollega i Bjørgvin, Halvor Nordhaug, har hentet frem et gammelt uttrykk om Den hellige ånd: Kon-spirator – den Ånd (spiritus) som virker sammen med.⁵ Ånden kon-spirer i og med skaperverket, Ånden kon-spirer med Ordet i våre liv, Ånden kon-spirer med den kristne menighet i dens liv og oppdrag i verden. Og drivet i denne kon-spirasjon har denne retning: Den endelige forløsning når Kristus kommer igjen og jorden skal bli ny.

Hva betyr så denne kon-spirasjon for oss? Da Jesus kom til disiplene, åndet på dem og sa: ”Ta imot Den hellige Ånd.” Samtidig sa han: ”Slik Faderen har sendt meg, sender jeg dere!” (Joh 20, 21f) Sendelse er på latin ”missio”. Som kirke er vi sendt av Kristus, har vi del i Guds misjon i våre hverdagsliv, i evangelisering og diakoni, i tjeneste for fred og rettferdighet, i omsorg for det Gud har skapt – ikke i egen kraft, men med Åndens utrustning og samvirke. Med

Åndens samvirke er det samtidig misjon med håpets fortegn. Her vil jeg samtidig si det slik: Åndens gjerning som kon-spirator – i kirken og i verden – gjør at de enkelte og kirken som fellesskap sendes og skal få gå ut med senkede skuldre og skjerpet oppmerksomhet.

Hver enkelt, så vel som menigheten som fellesskap, skal få gå ut i liv og tjeneste med senkede skuldre, i visshet om at det hele tiden er Ånden som er virksom og gjør sin gjerning, ikke bare i oss, men i våre omgivelser. Det krever samtidig en skjerpet oppmerksomhet for det Ånden gjør i våre omgivelser, og at det er Åndens livgivende gjerning vi går inn i. Det er i denne sendelse den kristne menighet gir rom for håpet og lengselen, i vissheten om det driv som ligger i Åndens gjerning – mot Kristi komme da jorden skal bli ny. Slik skriver også Paulus og ber om at vi må bli ”rike på håp ved Den hellige ånds kraft” (Rom 15,13).

¹ Foredrag på Litteraturhuset 3. november 2014 i rammen av den serie foredrag om kristen tro som ble arrangert i et samarbeid mellom Oslo bispedømme og Oslo katolske bispedømme.

² Dette uttrykket er hentet fra den utmerkede boken: Nyhus & Nyhus, *Kristen tro oppdatert – for den som ikke tar alle svar for gitt*, Kom forlag 2013, s 133.

³ Her refererer jeg til den eldste og østlige versjon av Nicænum og går ikke inn på det senere tillegg (”utgår fra Faderen og Sønnen” – *filioque*). Jfr. *Vi bekjenner Den Ene Tro*. Et studiedokument fra Faith and Order, oversatt av V. L. Haanes, Verbum 1994, særlig s 176f.

⁴ J. Moltmann, *The Spirit of Life. A Universal Affirmation*, Minneapolis, Fortress Press 1992/2001, s 183.

⁵ I temaforedraget om Den hellige ånd ved Kirke-møtet i 2009.

KIRKEN OG KIRKENE

– OM ENHET, MANGFOLD OG SPLITTELSE¹

AV KNUT ALFSVÅG
KNUT.ALFSVAAG@MHS.NO

INNLEDNING

I denne artikkelen skal jeg prøve å svare på tre spørsmål:

- 1) Hva er det som samler den kristne kirke? Hvor har den kristne kirke sin identitet og sin enhetsgrunn?
- 2) Hva er det som splitter den kristne kirke? Hva er det vi sier og gjør, som truer enheten, og som i gitte situasjoner faktisk også splitter kirken, slik at vi ikke lenger kan stå sammen i vår felles trosbekjennelse?
- 3) Hvordan kan vi bekjempe det som splitter, på en måte som samler? Altfor ofte blir strid mellom kristne til skyttergravskrig som bare gjør gjerdene mellom oss høyere og grøftene dypere. Er det mulig å komme ut av denne negative sirkelen? Er det mulig å påtale det splittende på en måte som fremmer enheten?

HVA ER DET SOM SAMLER?

Det som samler alle kristne, og som definerer kjerne og sentrum i den kristne tro, er bekjennelsen til Jesus som Frelser og Herre. Dette er slik fordi NT sier at det er slik, og fordi alle kristne gjennom alle generasjoner har gjentatt dette som troens kjerne og sentrum. I NT leser vi: "For hvis du med din munn bekjenner at Jesus er Herre, og i ditt hjerte tror at Gud har oppreist ham fra de døde, da skal du bli frelst." (Rom 10,9) Og det er ment så ubetinget som det er sagt; her er det ikke noe å legge til og ikke noe å trekke fra.

Derfor er det da også denne tro vi uttrykker i

de trosbekjennelser vi bruker i de aller fleste kristne kirker, nemlig den apostoliske trosbekjennelse som i utgangspunktet hører hjemme ved dåpen, og den nikenske som i utgangspunktet hører hjemme i gudstjenesten. Der bekjenner vi for det første vår tro på ham som reiste Jesus opp fra de døde, nemlig den Gud som er Jesu Far og vår Far, og som har skapt alt som fins, både det synlige og det usynlige. Og vi bekjenner vår tro på hans Sønn, vår Herre, og vi gjør det nettopp ved å gjenfortelle de viktigste begivenheter fra hans liv med oppstandelsen fra de døde som det samlende sentrum som gir mening til alt det andre. Og vi bekjenner vår tro på Guds Ånd som ikke bare ledet Jesus gjennom de begivenheter evangeliene forteller om, og ikke bare har talt gjennom profetene og apostlene, men som også gir våre døde hjerter liv og gjør at det som i utgangspunktet ikke var der, nemlig troen på Jesus som Frelser og Herre, blir til og kommer til uttrykk i trosbekjennelse og etterfølgelse.

Dette er det som samler den kristne kirke, og slik har det vært fra pinsedag til i dag. Og når dette nå er blitt gjentatt i det minste hver søndag i alle kristne kirker gjennom to tusen år, så skulle vi tro at det etter hvert ble noe repeterende og forutsigbart over det, og det blir det nok også. Samtidig, og det er jo det forunderlige, er budskapet i en viss forstand alltid nytt. For det er noe i dette budskapet om ubetinget benådning og liv av døde, som legger seg så ettertrykkelig på tvers av alle menneskelige forventninger og alle menneskelige erfaringer at det er helt umulig å høre evangeliet som noe annet enn en utfordring

til omorientering og oppbrudd. “Omvend dere og tro evangeliet!” sier Jesus, og det er et budskap vi trenger; ellers dør trosbekjennelsen og blir borte. Derfor er det dette som samler oss, søndag etter søndag. Den samme fortellingen om ham som er vår Herre og verdens Frelser, hørt som et kall til oppbrudd og etterfølgelse, fra ham som alltid går foran oss og leder oss inn i det nye og ukjente.

HVA ER DET SOM SPLITTER?

Splittelse oppstår der noen kristne opplever at andre kristne, som de i utgangspunktet trodde ville hjelpe dem til å holde fast på og uttrykke denne trosbekjennelsen, i stedet sier og gjør ting som oppleves som angrep på den. Splittelse oppstår der noen kristne, med eller mot sin hensikt, stiller spørsmålstejn ved ektheten og identiteten i andre kristnes trosbekjennelse. Splittelse oppstår der noen kristne, direkte eller indirekte, stiller seg til doms over andres tro. Det trenger ikke være ment slik. For å skape splittelse er det tilstrekkelig at det oppleves slik. Men noen ganger må vi nok også konkludere med at selv om det i utgangspunktet kanskje ikke er ment slik, er det helt uunngåelig at det virker slik.

Under arbeidet med denne artikkelen spurte jeg min kone om hun hadde noen synspunkter på hva jeg burde si. Hun svarte med å fortelle om første gang hun opplevde sin egen tro truet av det en annen kristen sa. Det er nå snart tretti år siden; vi bodde i London noen måneder for å forberede oss på misjonærtjeneste i Japan. Der møtte vi en baptistisk teologistudent fra USA og pratet en del med ham, blant annet om hans erfaringer med dåpsspørsmålet. Min kone husker de samtalene svært godt, mye bedre enn det jeg gjør. Og det som gjør at hun husker dem så godt, var ikke at denne studenten var døpt som voksen, heller ikke det at han var døpt som voksen to ganger, fordi han kom i tvil om hans første voksendåp var god nok; det var det han sa, som hun oppfattet som et angrep på ektheten i hennes egen dåp. Her hadde hun levd et liv som kristen og var til og med kommet så langt at hun forberede seg til misjonærtjeneste. Det hadde hun gjort i troen på at det løftet hun hadde fått i

sin dåp, om at Jesus ville gjøre henne til sitt barn og føre henne til det evige liv, det var ment slik det var sagt. Og så satt hun plutselig rett overfor et levende menneske som attpå til var en engasjert, aktiv kristen, som sa at slik var det ikke. Det hun hadde med seg fra sin dåp, det kunne hun ikke stole på; her kreves det noe mer. Den enkle troen hennes var ikke god nok; kunne hun ikke stille opp med mer enn det, var det smått stell.

Splittelser i den kristne kirke oppstår slik. De oppstår når noen, av grunner som i seg selv ikke trenger å være negative – det kan f. eks. dreie seg om ønsket om å fremme et mer aktivt og ekte kristenliv – begynner å stille spørsmål ved ektheten i andres tro også der denne er forankret i troen på at det Jesus sier i sitt ord er alvorlig ment. Splittelsen oppstår der noen kristne trekker andres tro i tvil også der den er en reell bekjennelse til Jesus som Herre og forankret i det han faktisk sier i sitt ord.

Derfor er baptistisk dåpssyn splittende når det utformes som et angrep på betydningen av troen på dåpsløftets ekthet og betydning. Det betyr ikke at baptister alltid tar feil, og vi andre alltid har rett; både spørsmålet om dåpstidspunkt og aspekter ved den folkekirkelige dåpspraksis er ting vi må kunne diskutere, og der innvendinger mot den måten vi i en luthersk folkekirke gjør dette på, må kunne tilkjennes betydning uten at det trenger å true kirkens enhet. Men når en stiller spørsmål om ektheten i den dåp andre kristne bygger sin tro og sin tjeneste på, har en passert en grense; da vil det en sier og gjør, ikke kunne unngå å virke splittende. Heldigvis er det i dag også en del baptister som forstår betydningen av det skillet; akkurat det vil jeg si er et av de mest positive resultater av nyere økumenikk.²

Men la oss flytte blikket fra min kones utfordringer i London for tretti år siden til splittelser og splittende tendenser i vår egen tradisjon og våre egne sammenhenger. Jeg tror ikke det er noen tvil om at det vi kan kalle den pietistiske livsstilkristendommen har fungert splittende innen deler av norsk kristenliv, og den har gjort det nøyaktig på den måten jeg nettopp beskrev,

ved å hevde at en trosbekjennelse forankret i evangeliets løfter ikke er nok; her kreves det noe mer i tillegg: Det er bestemte ting som ikke skal gjøres, i hvert fall ikke om søndagen, og så er det bestemte ting som skal gjøres, helst hver eneste dag. Det trenger ikke være noe galt i hverken det som gjøres, eller det som ikke gjøres, men det blir feil når det i praksis fungerer som tilleggskriterier for trosbekjennelsens ekthet. Og slik har det nok mange ganger fungert selv om dette kanskje er en problemstilling som primært tilhører forrige generasjon og kanskje enda lengre tilbake.

I vår tid er det knapt noen tvil om at den karismatiske bevegelse mange ganger har fungert nøyaktig på samme måten. Også her er utgangspunktet positivt; ønsket om å oppleve en fylde av Den Hellige Ånd i form av en dypere hellighet og mer frukt i sitt trosliv er utvilsomt et ønske som er godt bibelsk forankret. Men altfor ofte har det kommet til å fungere som tilleggskrav: Det er ikke nok å bekjenne troen på Jesus som Frelser; i tillegg må en ha opplevd Åndens fylde, helst tale i tunger og gjerne også ha vært med på en helbredelse eller to. Og så ble kristenlivet til usunt strev som ikke fungerte evangelisk frigjørende; det skapte ikke den troens trygghet som finner fundamentet for sin tjeneste i å hvile i bekjennelsen til Jesus som Frelser og Herre, og som får det en trenger nettopp i den forankringen.³

Det er såpass stor regelmessighet i dette at jeg faktisk tror vi kan sette det opp som en ligning: Splittelse = trosbekjennelse + x. Splittelse oppstår der det oppstilles tilleggskrav, der dåpsbekjennelsen ikke er god nok, der jeg ikke kjenner troen igjen hos andre fordi kjennetegn jeg er overbevist om må være der, ikke finnes, eller fordi andre ikke finner disse kjennetegn igjen hos meg. Splittelse = trosbekjennelse + x, der x kan være nesten hva som helst av fromme, gode ting.

Nøyaktig det samme gjelder også det som i dag mer enn noe annet splitter Den norske kirke og de fleste andre kirker i vår del av verden, nemlig den nye samlivsetikken. Også den er utformet etter modellen trosbekjennelse + x. Trosbekjennelsen er her den samlivsetikk som tar

Jesu og Paulus' ord om ekteskapet som samlivsetikkens orienteringspunkt, og som tror, slik alle kristne kirker alltid har trodd, at når NT sier at seksuallivets ramme er det livslange, monogame ekteskapet mellom én mann og én kvinne, så er det faktisk alvorlig ment. Ikke fordi det er så enkelt å praktisere, men fordi det er slik Jesus og apostlene utlegger nestekjærlighetsbudet i denne sammenheng. Tilleggskravet er her kravet om at vi må forstå at dette likevel ikke er alvorlig ment. Troen på at Jesus mener det han sier, er heller ikke her tilstrekkelig; vi må forstå at i vår tid og i lys av nyere innsikt må ekteskapsbegrepet utvides, og forstår vi ikke det, er det en alvorlig mangel ved vår tro. Den kan nok tolereres inntil videre, men bare så lenge den ikke er altfor påståelig i sin insistering på at Jesus faktisk mener det han sier, også når han taler om ekteskapet.

Splittelse i form av trosbekjennelse + tilleggskrav er et gammelt problem i kirken; vi møter det allerede i NT. Den gang strevde en lenge med utfordringen fra en form for tottrinnskristendom som hevdet at tro forankret i det Bibelens faktisk sier, det er for de enkle og enfoldige. For de viderekomne, derimot, gjelder det andre regler; det finnes andre og dypere hemmeligheter for de innvidde. Derfor advares vi allerede i 1 Tim 6,20 mot "innvendingene fra den kunnskapen som bare er kunnskap i navnet". I oldkirken kalte en dette for gnostisisme nettopp fordi de som hadde kommet lengst, mente de hadde en annen kunnskap, på gresk *gnosis*, enn alminnelige kristne; de egentlige hemmeligheter var altså bare for de innvidde. Både de ensidige karismatikere og tilhengere av den nye samlivsetikken arbeider etter denne modellen. Enkel bokstavtro kan være grei nok som en begynnelse, men vi må videre – til de hemmeligheter som bare åpenbares av Gud til dem som søker på ham den rette måten, eller til dem som har skjønnet hvordan frigjøringshermeneutikken ikke bare frigjør fra undertrykkelse, men også fra nødvendigheten av å sette seg inn i det Jesus faktisk sier, for når vi leser med de rette brillene, så skjønner vi at den egentlige meningen er det motsatte av det som faktisk

står der.⁴ Da er en veldig avansert og veldig dypsindig og har lagt de enkelt bokstavtroende langt bak seg – så langt bak at de ikke er så interessante lenger, og det egentlig er helt greit at de går.

Både det som samler, og det som splitter, lar seg altså etter min oppfatning sammenfatte ganske enkelt. Det som samler, er troen på Jesus som Herre forstått som en tro på at han faktisk mener det han sier. Det som splitter, er alle tilleggskravene, det vi selv må bidra med av innsikt og ytelser utover det Jesus sier – livsstilkristendommens krav om å gjøre det ene og ikke gjøre det andre – karismatikkens krav om å oppleve både det ene og det andre – og den nye samlivsetikkens gnostisisme-krav om å tilegne seg Guds ord på en slik måte av faktisk forstår at Jesus mener det motsatte av det han sier.

Slike tilleggskrav vil alltid splitte. I en eller annen form har de alltid vært der, og de vil heller aldri forsvinne. Så det er ikke noe annet å gjøre enn å finne ut av hvordan vi skal forholde oss til dem.

HVORDAN PÅTALE DET SOM SPLITTER, PÅ EN SLIK MÅTE AT DET SAMLER?

Det første og det viktigste er alltid å begynne med seg selv. I denne sammenheng betyr det at vi må begynne med å stille oss selv det selvransakende spørsmål: Stiller jeg opp tilleggskrav, for andre, eller eventuelt også for meg selv? – kanskje ikke i prinsippet, men muligens likevel i praksis?

Denne selvransakelsen er viktig, og noe vi aldri kan legge bak oss. Bygger jeg min tro og min tjeneste på noe annet enn det Jesus har gjort for meg? Bygger jeg muligens på min egen vellykkethet og min egen suksess i forhold til ett og annet tilleggskrav som jeg da kanskje også gjør gjeldende i forhold til andre? Er det kanskje jeg som med min framferd er splittelsens egentlige årsak?

Jesus advarer oss i sterke ordelag mot å dømme andre. Og det han da tenker på, er nettopp vår tilbøyelighet til å stille opp tilleggskrav som vi så kanskje ikke en gang oppfyller selv. På dette punktet er han både skarp og klar: Vi skal selv

dømmes med det mål vi dømmer andre med, sier han. Og den som selv er tilgitt, og vet at det er i Jesu tilgivelse en har livets urokkelige fundament, vil derfor selv være raus både med tilgivelse og velvilje overfor andre, og strekke seg langt i å prøve å ta alt i beste mening.

I dette inngår derfor både en vilje til å stille kritiske spørsmål til den tradisjon en selv tilhører – for ingen tradisjon er ufeilbarlig – og en anerkjennelse av de positive intensjoner også hos dem vi er dypt uenige med, og som etter vår dypeste overbevisning stiller opp tilleggskrav på en slik måte at det splitter kirker og menigheter. For også de har alltid litt rett. Tilhengere av det jeg har kalt livsstilkristendom, har av og til krevd totalavhold som kjennetegn på kristen tro. Det kan en på bibelsk grunnlag ikke gjøre, men det er mulig å forstå den reaksjon på fylleri og drukenskap som har gjort at kravet er blitt reist. Karismatikere har iblant krevd tungetale og helbredelser som kjennetegn den ekte tro. Det kan en ikke gjøre, men det er mulig å forstå den lengsel etter et dypere trosliv som ligger bak kravet i utgangspunktet. Tilhengere av den nye samlivsetikken har de siste seks årene krevd anerkjennelse for det kjønnsnøytrale ekteskapet; tidligere var kravene mer moderate. For bibelsk kristendom er det et helt umulig krav – det er faktisk rendyrket gnostisisme – men det er mulig å forstå den manglende respekt mennesker med en annen seksuell orientering har møtt i samfunnet, og kanskje også i kirken, som ligger bak den nye samlivsetikken. Derfor skal heller ikke det vi med god grunn oppfatter som kirkesplittende vranglære, møtes med ensidig avvisning, men med vilje til å lytte etter de positive intensjoner og faktiske erfaringer som ligger til grunn for de avvikende standpunkt, og prøve å ta dem på alvor.

Det jeg her sier om nødvendigheten av sunn selvkritikk gir meg anledning til å ta fram en gammel kjepphest: Jeg er dypt skeptisk til å sortere de holdbare og uholdbare standpunkt i disse debattene ved hjelp av merkelappene konservativ og liberal, enten en selv identifiserer seg med den ene eller den andre av dem. For det en gjør med disse merkelappene, er å orientere

seg etter tradisjoner som avvises eller aksepteres, alt ettersom. Og tradisjoner kan være så mangt; også gnostisismen er dypt konservativ i den forstand at den orienterer seg etter en tradisjon med svært lange røtter. Derfor tar jeg her til orde for at vi skal orientere oss etter noe helt annet, nemlig etter vår evne og vilje til å bekjenne vår tro på Jesus som Herre ved å ta på alvor det han faktisk sier. Og gjør en det, må en alltid stille kritiske spørsmål, først og fremst til seg selv og sin egen tradisjon, men om nødvendig også til andre. Og jeg tror ikke skillet mellom konservativ og liberal på noe vesentlig punkt hjelper oss til å gjøre dette på en riktig måte; det åpner i stedet for en begrepsbruk som er både flertydig og vilkårlig på mange måter samtidig. Så etter min oppfatning ville det være en stor vinning om vi simpelthen – på tvers av alle andre skillelinjer – kunne bli enige om at de merkelappene, de bruker vi rett og slett ikke.

Men hva gjør en da når en møter splittelsen? Hva gjør en i møte med tilleggskravene, med dem som stiller opp tilleggsbetingelser for troens ekthet på en slik måte at det faktisk rokker fundamentet for ens egen? Det verste en da kan gjøre, er ikke å gjøre noe. For det en tolererer, det må en i neste omgang forsvare, først for seg selv og så eventuelt også for andre. Hvis ikke våre holdninger bestemmer våre handlinger, vil våre handlinger i neste omgang komme til å bestemme våre holdninger. Og det kan i mange sammenhenger fungere svært destruktivt, for på denne måten vil en, før en vet ordet av det, selv i realiteten opptre som tilleggskravenes advokat. For å unngå det, må en ta tydelig avstand fra dem, først og fremst for seg selv, men også overfor andre i de sammenhenger en selv står i. Jeg innledet denne artikkelen med å sitere et ord fra Paulus om at troen ikke bare skal sitte i hjertet; den skal også bekjennes, og det hadde han lært av Jesus. For Jesus er nøye på sitt krav om at troen skal bekjennes (Jfr. Matt 10,32: Hver den som kjennes ved meg...), og å bekjenne troen på Jesus innebærer også å ta avstand fra dem som hevder at troen på Jesus ikke er nok, og derfor stiller andre krav i tillegg.

Om en dessuten også ønsker å ta avstand på

den måten at en kaster seg ut i åpen debatt, må en imidlertid være svært nøye når det gjelder saklighet og ryddighet i argumentasjonen. Dette kan være krevende nok i sin alminnelighet, og når det gjelder spørsmålet om splittelse og vranglære i kirken, er det dobbelt krevende. For det som oppleves splittende, oppleves slik nettopp fordi det kjennes som et angrep på ens egen trosidentitet og ens eget trosgrunnlag. Da er det veldig lett å svare på samme måte, nemlig ved å angripe troens ekthet hos dem en kjenner seg utfordret av. Og da er vi fanget i dømmesykens garn med én gang.

Det krevende skille mellom sak og person er derfor avgjørende viktig for å kunne føre fruktbare samtaler om disse tingene. Ingen av oss kan gjøre krav på en plass i Guds rike på grunnlag av en uplettet teologi; vi vil alle på dommens dag være avhengige av den Guds nåde som åpner himmelens port for oss på tross av elementer i vår trosforståelse. Derfor må vi allerede nå kunne føre en samtale om troens spørsmål, også der det dreier seg om potensielt splittende vranglære, på en slik måte at vi ikke bestrider ektheten i den andres trosbekjennelse. Og derfor skal, selv i de skarpe debatter, all trosbekjennelse tas på alvor og i beste mening; den som bekjenner den kristne tro, skal aksepteres som en kristen bror eller søster uansett hvor uenige vi er. Det er ikke ektheten i hverandres trosbekjennelse vi diskuterer; det spørsmålet om hva som med rette kan sies og ikke sies i en kristen kirke. Og det er faktisk noe annet.

Men vil ikke alt som med rette kan sies å splitte kirken, være et spørsmål om den rette tro, og dermed også om frelse og fortapelse? Jo, det er det. Spørsmålet etter hvilken forkynnelse som leder mennesker til Guds rike, og hvilken forkynnelse som leder dem vill, setter nødvendigvis rammen om alle diskusjoner om splittelse og vranglære. Men den endelige dommen er likevel ikke vår sak. Den hører Herren til. Vår oppgave er å tjene med troskap, å forvalte den åpenbaring vi er betrodd, slik at evangeliet forkynnes klart og rett i kirken. I alt vesentlig er det en positiv og svært takknemlig oppgave. Den kan imidlertid også innebære oppgaven å påtale det vi

finner vrangt og galt. Men den innebærer aldri ansvar for den endelige dom. Det er Guds oppgave, og vi får tro han klarer det uten tips og gode råd fra vår side.

For vi vandrer i tro, ikke i beskuelse. Vi må leve med uavklarte spørsmål. Vi forstår ikke alltid hvorfor Jesus sier det slik og ikke slik. Men han har ikke spurt oss om råd, og han ber ikke om det heller. Det han ber oss om, er å være tjenere som forvalter de verdier vi er blitt betrodd, med troskap og klokskap. Og noe større vil aldri kunne sies om oss enn at det har vi faktisk gjort.

¹ Artikkelen er basert på et foredrag på et seminar i regi av Forum for tro og samtid, Fjellhaug 6. februar 2014.

² Jfr. Lima-dokumentets avvisning av alt som kan oppfattes som gjendåp, og som problematisering av andre kirkers sakrumentale integritet.

³ For et aktuelt eksempel på usunn karismatikk, se min kritikk av den japanske legen og predikanten Masahide Kanayama på <http://www.verdidebatt.no/debatt/cat12/subcat14/thread11549572/>, lest 9.2.2015.

⁴ Jfr. min kritikk av Åpen Folkekirke på dette punkt; se <http://www.verdidebatt.no/debatt/cat12/subcat14/thread11554303/>, lest 9.2.2015.

Magnus Malm

KJENNETEGN

Å søke Guds nærvær i en kaotisk tid

399,-

Den svenske forfatteren og sjelesørgeren Magnus Malm skriver om kjennetegnene på Guds nærvær i vår hverdag.

Sammen med den nye boken kommer et armbånd. Det er ment som en praktisk hjelp til å daglig holde fast ved kjennetegnene krybben, korset og ringen.

Vårt Land skriver: *"For svensken er bønn intet mindre enn et mirakel, fordi han ikke kan tenke seg noe annet som kan forandre menneskers liv så dypt og knytte oss til kilder bortenfor alt vi ser."*

MÅNEDENS SALME

FEBRUAR 2015

AV ESTRID HESSELLUND OG SINDRE EIDE

ESTRID.HESSELLUND@EIDEFORLAG.NO; SINDRE.EIDE@EIDEFORLAG.NO

INGEN ER FOR LITEN TIL Å SE GUDS UNDER (N13 623)

TEKST OG MUSIKK: ØYSTEIN WANG 2003

Øystein Wang forteller om bakgrunnen for ”Ingen er for liten til å se Guds under”, som har fått plass i den nye salmeboken: ”I de mange årene jeg har arbeidet som prest, har det skjedd en viktig endring i nattverdpraksisen. Tallet på barn som tar del i nattverden, har stadig økt, og jeg kjente et stadig sterkere behov for å ha en nattverdsalme for barn. Da jeg fikk en utfordring fra en annen kant om å skrive en barnesalme til nattverdfeiringen, da ble det gjort.”

Wang er sokneprest i Søndre Land, og han er blant annet kjent som leder av ”Pastor Wangs Quintet”, en gruppe som har salmejazz som sitt spesialfelt, og som har gitt ut flere cd'er. Under maratonsendingen ”Salmeboka minutt for minutt” var pastor Wang flere ganger å se ved flygelet, til salmer hvor det var band som akkompagnerte.

Å være både prest og jazzmusiker er en god kombinasjon for en som skriver både tekst og musikk til en nattverdsalme. I all sin enkelhet er dette blitt en læresalme om nattverdets mysterium til en swingende melodi. Her kan organisten med fordel flytte seg over til pianoet, og gjerne få med seg bass og trommer på akkompagnementet.

Når salmen synges inn i menigheten, la gjerne et barnekor være forsangere. Men ikke reserver salmen for spesielle gudstjenester hvor mange barn deltar. Også voksne har godt av å synge en enkel sang som denne. I gudstjenestens ”vi” møtes alle på like fot. Her finnes ingen ”Guds voksne”; alle er ”Guds barn”:

Vi er barna i Guds hus.
Vi er grener på hans tre.
Alle døpte kan gå sammen,
vi får kjenne Jesu fred!

(N13 623, v.2)

”Tidligere var det mange som opplevde at det å gå til nattverd var en uoverstigelig barriere. De kjente seg kanskje ikke fromme nok,” sier Øystein Wang. ”Men nå er det blitt tydeligere understreket at nattverden er for alle døpte, og barna tar del i dette underet like mye som de voksne. Ingen er for liten – verken i alder eller i tro. Her handler det bare om å ta imot Jesu kjærlighet.”

Lytt til denne utgaven som er innspilt av Søndre Land barnegospel:
<https://www.youtube.com/watch?v=J2wYgsgA3sc>.

I samarbeid med Eide forlag trykker LK hver måned en omtale av en av de nye salmene i Norsk Salmebok. Omtalen finnes også på www.norsksalmebok.no, der man dessuten kan finne salmeforslag til gudstjenestene.

Videreutdanning for prester

Følgende kurs lyses ut i Kompetansekartet med søknadsfrist 15. mars 2015:

Å være kirke i grisgrendte strøk

10 studiepoeng (MF)

Kurset vil sette søkelys på utfordringer og muligheter ved det å være prest i distrikts-Norge i en tid preget av strukturelle og kulturelle endringer.

Spiritualitet i møtet mellom Øst og Vest

20 studiepoeng (TF/PTS/PF)

Kurset vil se kirkens spiritualitet i lys av utfordringer fra sekulariseringen og gi økt innsikt i spiritualitetens former og begrunnelse i Øst- og Vestkirkelig tradisjon.

Religioner og livssyn i Sápmi - før og nå

10/20 studiepoeng (UiT, Samisk kirkeråd, m.fl.)

Kurset vil gi innføring i religions-, misjons- og kirkehistorie i Sápmi og belyse møtet mellom nåtidige åndelige tradisjoner og det samiske samfunnet.

Pastoralklinisk utdanning

20 studiepoeng (MF m.fl.)

Sjelesørgerisk prosesslæring via praksis, refleksjon, teoretisk studium og veiledning.

For mer informasjon, se Bispemøtets nettsider på www.kirken.no/bm under Etter- og videreutdanning.

Bispemøtet har ansvar for koordineringen av kompetanseutvikling for prester. Statsansatte prester søker permisjon og deltakelse gjennom www.kompetansekart.no.

Spørsmål om kursvirksomhet og passord til Kompetansekartet etc. rettes til: bispemotet@kirken.no eller telefon 23 08 13 90.

DEN NORSKE KIRKE
Bispemøtet

SØNDAGSTEKSTEN

TORBJØRN HOLT - PER KRISTIAN HOVDEN SÆTRE - ASTRID SÆTRANG MORVIK

PALMESØNDAG - SKJÆRTORS DAG
LANGFREDAG

PALMESØNDAG

29. MARS 2015

Prekentekest: Matt 26,6–13

Lesetekster: Jes 56,6–8 / Rom 3,21–26

Liturgisk farge: fiolett

MYRRA OG NARDUS

Fortellingen om salvingen av Jesus i Betania kommer helt mot slutten av hans virke. En kvinne kommer til Jesus med en over alle grenser uanstendig dyr gave som helles ut over hodet på Jesus. I de andre evangeliene nevnes prisen og navnet på salven: Nardussalve. Nardus er et aromatisk stoff som har vært brukt i flere tusen år som legemiddel og parfyme. De romerske parfymemakerne brukte nardus til å fremstille nardinum, en av de mest populære av de duftende oljene i den romerske overklassen. Ifølge versjonen i Johannes-evangeliet, var salven verd over 300 denarer. En denar var omtrent en daglønn for en arbeider, så narduskrukken kan ha vært verd omtrent en årslønn. De mer bud-

sjettsbevisste i Jesu disippelflokk protesterte heftig på det som virket som et grenseløst sløseri, men Jesus lot det skje.

Salvingen er en usedvanlig symboltung handling, med assosiasjoner til gravferd, kongesalving og bryllup. Salven var en overveldende sjenerøs gave. Vi kjenner ikke giverens motiver, men mottakeren verdsatte den store gaven. Gaven kom helt på slutten av Jesu liv og virke. Etter dette var det bare dager og timer igjen av Jesu jordiske liv.

Men også ved starten av Jesu jordiske liv kom det mennesker med gaver – de vise menn fra østerland bar gaver med til barnet. Den ene av de tre kostbare gavene var en salve. Myrra er i likhet med nardus en aromatisk substans, og myrraen er en harpiksaktig substans som kommer fra et lite tornebuskaktig tre. Myrraen er gjennom historien brukt som parfyme, røkelse og medisin i form av salve. De tre gavene vismennene kom med, var altså gull – som knyttes til Jesu kongeverdighet, røkelsen som knytter seg til Jesu presteverdighet, og altså myrra, som kan gi ulike assosiasjoner. En gammel tradisjon knytter myrrasalven til Jesu helbredende gjerning. Jesus trer frem i sitt offentlige virke både som kongen, prest og helbreder.

Særlig i det kristne øst ble myrra oppfattet som et symbol på helbredelse. Mens kirken i vest utviklet den teologiske tanken om Kristus som konge, utviklet kirken i øst tanken om Kristus

som den sanne lege.

Det som kanskje mer enn noe annet preget Jesu offentlige virke, var hans uttallige helbredelser. Han er virkelig den sanne lege. Mot slutten av Jesus liv spisser alle ting seg, og han som selv helbredet så mange fikk, så å si, sin egen medisin når han salves for sin død. Så går han inn i pasjonens mørke, og når han kommer ut igjen levende i morgenlyset påskedag, er død, synd og sykdom beseiret.

Så lenge denne verden består, rører sykdom og død enda på seg. Døden er en del av vår virkelighet, vår verden og våre kropper. Både i evangeliens uttallige helbredelseshandlinger, og når kirken stadig ber for syke, minner vi oss om at det som ble oppnådd en gang i Jesu offerdød, i fremtiden skal bli virkelighet. Men før vi kommer dit, har vi, som Jesus en gang hadde, døden foran oss. Når vi en dag har tilbakelagt døden, da, og ikke før, er sykdom, synd og forgjengelighet endelig beseiret.

Den høytidelige salvingen før Jesu død og gravferd minner oss om at døden er alvor. Vi må gjennom døden. Og når vi er kommet gjennom, skal vi legge døden bak oss til evig tid.

TORBJØRN HOLT
SJØMANNSPREST I LONDON
TORBJORN.HOLT@SJOMANNSKIRKEN.NO

SKJÆRTORS DAG

2. APRIL 2015

Preiketekst: Luk 22,14–23

Lesetekstar: Jer 31,31–34 / Hebr 10,19–25

Forteljningstekst: Luk 22,14–23

Liturgisk farge: Lilla

Vegen frå benken og framover kyrkjegolvet til altarringen kan vere lang. Mange kjensler går gjennom dei som vågar bryte opp frå tryggleiken mellom benkeryggene og gje seg ut på vandrainga. Vegene fram mot altaret er eit bilete på mange av dei rørsleane som går gjennom tekstane på skjærtorsdag. Dei krinsar rundt den gamle pakta og hentar mange bilete og mykje meining der, men samstundes har dei alle plass i ei større forteljning om ei reise.

EIT FOLK PÅ VANDRING

Når Jesus lyfter vinbegeret etter måltidet og seier: ”Dette er den nye pakt i mitt blod,” så går han rett inn i profetiane om den sårt tiltrengte fornyinga av pakta, som Jeremia, Jesaja og Esekiel talte om, og som leseteksten frå Jer 31 er eit viktig døme på. Jeremia-teksten spelar ei stor rolle i Hebrearabrevet; heile vår lesetekst er til dømes sitert i samanheng i kapittel 8. Vårt avsnitt frå Hebrearabrevet startar med eit ”så har me då” som peikar tilbake på eit nytt sitat av slutten av denne Jeremia-teksten. I hebrearabrevsteksten vert den gamle profetien grunnlaget for ei radikal nytolking av den gamle pakta i ljøs av Jesu død. Ein kyrkjeårsdag med tre tekstar som heng så nøye saman som desse, er rett og slett sjeldan.

Samstundes er det nok lettare å finne den eksistensielle nerven i desse bileta om ein har vore med på tempelgudstenesta i Jerusalem nokre gonger. For oss som berre kan drøyme om det, må ein nok grave djupare. Ein må finne fram for-

teljinga som desse bileta høyrer heime i. Den gamle pakta handlar grunnleggjande sett om eit folk på reise. Påskemåltidet, som Jesus feirar med læresveinane, var sjølv starten på denne reisa, då folket åt med kjortelen bunden opp om livet, med skor på føtene og stav i handa (2 Mos 12,11), klare til å reise. Denne natta vert folket til – det er dei som et saman og bryt opp frå Egypt. Dei er på veg mot Det lova landet. Det er Jesus òg, der han sit saman med læresveinane og snakkar om korleis måltidet dei deler skal fullendast i Guds rike.

Difor er skjærtorsdagen ein dag i rørsle, ein dag for pilegrimane. Jesu handlingar då han ”tok brødet, takka, gav dei og sa”, er eit ekko av underet då Jesus metta dei fem tusen i audemarka (Luk 9,16). Den gongen var det heilt naudsynt mat Jesus gav til ei folkemengde som var langt heimafrå. Saman med plasseringa midt i den høgdramatiske lidingsforteljinga understrekar dette måltidet sin karakter av å vere reisekost. Det høver godt til dette at så mange av kyrkjene våre er bygde som langkyrkjer. Rørsla frå skipet og fram mot koret i gudstenesta, med prosesjonen fyrst og med kyrkjelyden etter under nattverden, gestaltar denne reisa framover mot Det lova landet, Paradis, fullendinga, møtet med Gud. Lengten finn ein stad i denne rørsla. Samstundes lurer eg litt på kor godt slike motiv kommuniserer i ein kultur der sekulærindividualismen har avskaffa Paradis, men på ingen måte kvitta seg med jaget etter å kome dit. Både born, ungdommar og vaksne fortel om presset, om forventningar frå omgjevningane om å kome seg til eit lova land med perfekte kroppar, karrierar, familiar og heimar.

GUD KJEM TIL OSS

Då er det godt det finst ei motrørsle i tekstane denne dagen, og det byrjar alt i kjernen av den gamle pakta. For før folket eigentleg har kome i gang med reisa gjennom ørkenen, så møter dei Gud ved Sinai. Det store Gud lovar dei, er at han skal bu midt i mellom dei på reisa, og difor skal dei bygge ein teltheilagdome for Herren (2 Mos 25,8). Etter at tabernaklet er ferdig, og paktkista er komen på plass, ber dei i praksis med seg Guds

nærvere på ferda. Tempelet i Jerusalem vert berre ei permanent utgåve av heilagdommen, og når Jerusalem vert lagt i ruinar, er jo ein vesentleg del av katastrofen at folket mistar Guds nærvere. På denne bakgrunnen vert det verkeleg kraft i Jeremia-profetien om den nye pakta der både små og store skal kjenne Herren, og Lova ikkje skal vere skriven på steintavler i heilagdommen, men på folket sine hjarte. I teksten frå Hebrear-brevet står det nokså kryptisk at Jesus har ”innvigd ein ny og levande veg for oss [inn i heilagdommen] gjennom forhenget, som er kroppen hans”. Heilt klart er det ikkje kva biletet går ut på. Sjølv synest eg det gjev dårleg meining at kroppen skulle vere forhenget, og eg tenkjer heller i retning av at kroppen her er vegen, slik også NB2011 opnar for, eller middelet for at vegen vart opna, som i tilfelle hadde kravd ei anna omsetjing. Det har likevel ikkje så mykje å seie, for i alle tilfelle er det klart ut frå samanhengen at vegen er open heilt inn i Guds nærleik, og dit inn stig dei truande når forsamlinga samlast. Guds nærvere er ikkje eit fjernt mål langt borte – men Gud kjem sjølv nær.

Og det er det som hender skjærtorsdagskvelden òg. Måltidet Jesus og apostlane saman er ei fredeleg øy i eit hav av kaos og spenning. Måltidet har kome i stand på underleg vis; trugsmåla heng over Jesus, og mistanken har byrja å spreie seg om at ein av dei tolv skal svike Jesus. Likevel set dei seg ned for å feire påskemåltidet. Lukas går til drastiske steg for å sikre freden rundt bordet. Ved å kalle læresveinane ”apostlane” og ikkje ”dei tolv” er ikkje Judas på same måten inkludert i fellesskapet. Faktisk er det slik at Jesu profeti om sviket, som direkte omsett er noko sånt som ”handa til han som svik meg er med meg ved bordet,” slett ikkje treng tyde at Judas sit ved bordet, men at ”handa”, dvs. makta, hans allereie er over Jesus. Lukas er åleine om å frede måltidet og løfte det ut av dramaet på denne måten; både Matteus og Markus plasserer omtalen av sviket før innstiftinga av nattverden. Hos Lukas vert måltidet på eit vis lyfta ut av forteljinga og ut av tida, som om Jesus opphevar skiljet mellom fortid, notid og framtid når han seier ”Dette er min kropp” og ”Dette er mitt

blod”. Dermed er kanskje skjærtorsdagens evangelium at nattverden er den staden der me møter Gud. Det er ein augneblink der ein ikkje lenger treng jage vidare mot målet, for ein er der allereie. Lukas sin nattverdteologi kjem kanskje sterkast til uttrykk i forteljinga om Emmaus-vandrarane. I eit ganske så vanleg måltid kjenner dei att Jesus når brødet vert brote. Hos oss er måltidet ofte stilisert til det nesten ukjennelege med kvite oblatar og Vinmonopolets alkoholfrie kyrkjevin, men likevel kjem Gud til oss i dette heilt enkle måltidet når orda lyder: ”Dette er min kropp” og ”Dette er mitt blod”. Det ligg ei frigjering i dette. Her ligg utgangspunktet for å lausrive seg frå jaget etter dei uoppnåelege draumane, for målet er alt nådd. Det er mange gode grunnar til at lutheranarar ikkje har tabernakel i kyrkjene til å oppbevare det innvigde nattverdrødet – men akkurat denne dagen hadde det vore heilt OK, som eit synleg teikn på at me har med oss Guds nærvere på veggen.

GUDSTENESTA

Dersom ein er innstilt på ei ryddig og lineær forteljing gjennom påskeveka, skaper skjærtorsdagen vanskar. For det fyrste skjer det mykje, frå førebuinga av påskemåltidet, til fotvasking, nattverdinnstifting, vake i Getsemane, svik og arrestasjon. Dessutan slår framtida inn: I nattverden møter apostlane den oppstadne, og dei får apostelkallet når Jesus bed dei dele kalken mellom seg. Kyrkja vert ikkje heit samd om vektlegginga, og difor heller ikkje om den liturgiske fargen – dagen er rekna for å vere anten raud eller kvit i dei store kyrkjene, og me lutheranarar er ganske åleine om å bruke lilla. I Den norske kyrkja varierer tyngdepunktet med tekstrekkljene – nattverden som det nye påskemåltidet i fyrste rekkja, innstiftinga av den nye pakta i andre rekkja og fotvaskinga i tredje.

Sidan tekstane både har vår vandring gjennom verda og Jesus som kjem oss i møte, som motiv, er det freistande fysisk å gjere noko med rørsle i kyrkjerommet denne dagen, i alle fall i langkyrkjene. Eit enkelt tiltak kunne jo vere å dele ut nattverden ved inngangsdøra og ikkje ved alteret til ei forandring.

Når det gjeld salmar, krinsar jo dei fleste av salmane som står til dagen, rundt nattverds-temaet. Samstundes trur eg det hadde kunna passa med ein ordentleg pilegrimssalme, som ein eventuelt måtte gje litt motstand i preika. ”Eg veit i himmerik ei borg” (N13 882) kunne vore spennande, gjerne med solist på Kristus-versa. Der er det både kontrastar og samklang med tekstane, ikkje minst med dette verset i Jesu munn:

*Er du meg tru og bruka vil
Guds ord og sakramente,
di synd er gløymd, di sorg vert still,
di heimferd glad du vente.*

PER KRISTIAN HOVDEN SÆTRE
KAPELLAN I JAR KYRKJELYD
KAPELLAN@JAR-MENIGHET.NO

LANGFREDAG

3. APRIL 2015

Prekentekest: Matt 26,30–27,50

Liturgisk farge: Fiolett

SVIK

Til teksten

Sviktet av alle, varslet i v 31.

Sviktet av bestevennen, varslet i v 34.

Sviktet av dem som skulle våke, v 40.

Og sviktet igjen av de samme, v 45.

Sviktet av Judas, v 49.
Sviktet av alle, v 56.

Sviktet av bestevennen, v 70.
Og sviktet igjen av den samme, v 72.
Og igjen, v 74.

Sviktet av Pilatus, v 24.
Sviktet av Gud? V 46.

Til prekenen

Matteus beskriver Jesu ferd mot kors og død som en nedadgående trapp med svik på hver avsats. Aller verst svir det når de nærmeste svikter, og Jesus unnlater ikke å vise sin skuffelse.

Hvem er så *vi* i denne historien? Nære venner, hjertevenner, falske venner, etablissementet, maktes mennesker? Kan vi beskyldes for svik? Når sviktet *jeg*?

Men historien er også nøye regissert, hvert svik er forutsagt. Ingenting overrasker Jesus. Han trer inn i rollen som offerlammet. Kanskje er han som Isak som er i ferd med å ofres av sin far, men hvor blir det av hjelpen fra oven; hvor er bukken som stanser dødens kniv ved sin spede breking i buskene? Hallo, Gud – har du glemt meg? Men også dette er nøye planlagt.

Er det håp for svikeren?

Judas svikter, men blir selv sveket. Jesus kalte ham "venn", men de han trodde var hans venner, trekker bare på skuldrene. Nådeløsheten dreper Judas.

Peter svikter, fortviler, men – skal det vise seg senere – får en ny sjanse.

Pilatus svikter sitt eget skjønns, men legger ansvaret på andre. Tapte han selvrespekten?

De andre, de som lyver om ham, de som forsvarer sin tro med vold, de som mobber, de som bare vil se blod, hvordan gikk det med dem?

Og hva med oss, vi som svikter på tusen andre måter, hvordan skal det gå med oss?

Har vi en Gud som sier som overprestene: "Hva angår det oss?"

Har vi en Gud som sier som Pilatus: "Dette blir deres sak."

Har vi en Gud som er taus?

Eller er det *Gud* som blir sviktet med et kyss, med løgn, med fornektelse og med ansvarsfraskrivelse, men likevel kaller oss "venn"? Er det fortsatt håp?

Til dagen

- Fem røde roser på alteret symboliserer Jesu sår i hender, føtter og i siden.
- Evangeliet leses av forteller og ulike rollefigurer alt ettersom hvor mange medarbeidere man har til rådighet: Jesus, Peter, Judas, øverstepresten/overprestene/soldatene/tilskuere, tjenestejente, Pilatus, Pilatus' kone. Manus lages på forhånd, og øvelse er nødvendig. Leserne kan plasseres på forskjellige steder i kirkerommet: foran alteret, på prekestolen, ved lesepulten, på galleriet. Alternativt kan de stilles opp på en rekke i koret.
- Alterlysene slukkes under ordene: "Men Jesus ropte igjen med høy røst og oppga ånden."
- Liturgien fra 1977 er effektiv og kan gjerne brukes framfor den vanlige grunnordning.
- Meditativ musikk mellom og etter lesningene kan erstatte salmesang.
- Valg av salmer skjer etter smak og behag. Selv velger jeg helst blant disse:

166 – O hode, høyt forhånet

171 – Naglet til et kors på jorden

172 – Were you there when they crucified my

Lord

173 – Hill deg, Frelser og forsoner

174 – Den stunda i Getsemane

Good Friday!

ASTRID SÆTRANG MORVIK
SOKNEPREST I ØSTENSTAD
ASTRID.MORVIK@ASKER.KIRKEN.NO

Olavstipend 2016

Bispemøtet utlyser nå Olavstipendet for 2016. Stipendet tildeles fortrinnsvis menighetsprester med minst 3 års sammenhengende prestedtjeneste.

*Det tildeles to stipender, hver på inntil 50.000 kr.
Til hvert av stipendene knytter seg permisjon med lønn for 6 måneder.*

For 2016 ønsker Bispemøtet søknader som kan belyse problemstillinger innenfor følgende to temaområder:

- ***Hvorfor skal barnet bringes til dåpen?***
Luthersk dåpsforståelse i dag.
- ***Om Luthers spiritualitet i dag.***

Mer utfyllende informasjon samt retningslinjene for Olavstipendet finnes på www.kirken.no/bm.

Søknadsfrist er 1. juni 2015.

Søknader om Olavstipend sendes til Bispemøtet med kopi til prost og biskop.

Bispemøtet, Pb. 799 Sentrum, 0106 Oslo
E-post: bispemotet@kirken.no

DEN NORSKE KIRKE
Bispemøtet

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 590,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 800,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>